

Beleid ten aanzien van pesten

Hoofdstuk 1

Algemeen:

Doorlopend worden berichten gepubliceerd over pesten en de gevolgen die dit kan hebben voor het latere leven van het kind. Het heeft een grote invloed. De vraag is hoe we hier op school mee omgaan. In dit beleidstuk kunt u lezen wat er met deze problematiek op de Leeuwenkuil gedaan wordt.

Probleemomschrijving:

Onder pesten verstaan wij het volgende:

'Pesten is een systematische, psychologische, fysieke of seksuele handeling van geweld door een leerling of een groep leerlingen ten opzichte van één of meerdere klasgenoten, die (niet langer) in staat is/zijn zichzelf te verdedigen.'

Pesten heeft duidelijke kenmerken:

- pesten gebeurt opzettelijk
- pesten is bedoeld om schade toe te brengen (fysiek, materieel of mentaal)
- bij pesten is er altijd sprake van ongelijke machtsverhoudingen (fysiek of verbaal sterkere personen kiezen minder weerbare personen als slachtoffer)
- pesten gebeurt systematisch
- pesten houdt niet vanzelf op, maar wordt eerder erger als er niet wordt ingegrepen
- pesten is van alle tijden en komt in alle groepen en culturen voor. Het is dus een typisch menselijke ondeugd die altijd verborgen is en steeds weer de kop kan opsteken.

Er is onderscheid te maken in pesten:

- Incidenteel pesten; een enkele opmerking, duw, uitsteken van een voet.
- Structureel pesten; een leerling is steeds het slachtoffer, wat dit kind ook doet of zegt, welke kleding hij ook draagt, het is nooit goed.

Ook in de uitingsvorm zijn verschillen te zien:

- Direct pesten; open aanval op slachtoffer in de vorm van slaan, schelden, afpakken van eigendommen, uitlachen, nadoen, belachelijk maken.
- Indirect pesten; uitsluiten van het kind tijdens spel of activiteiten, het opzetten van anderen tegen het slachtoffer, roddelen over een kind.

We spreken over pesten als een leerling regelmatig en/of steeds weer opnieuw wordt blootgesteld aan negatieve acties van de kant van één of meerdere personen.

De pester is degene die de negatieve handelingen verricht. Het slachtoffer (zondebok) is degene die de agressie, het getreiter, het pesten ondergaat.

Signalen van pesten kunnen zijn:

- altijd een bijnaam, nooit de eigen naam noemen
- zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot
- briefjes doorgeven

- beledigen
- opmerkingen maken over kleding
- isoleren
- buiten school opwachten, slaan of schoppen
- op weg naar huis achterna rijden
- naar het huis van het slachtoffer gaan
- bezittingen afpakken
- schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer
- jennen
- het slachtoffer voordurend de schuld van iets geven
- pesten via e-mail, internet of via mobiele telefoon

Pesten is niet hetzelfde als plagen. Bij plagen zijn de machtsverhoudingen gelijk. Nu eens is de ene 'het lijdend voorwerp' en dan de andere.

Verantwoordelijkheid van school

De school is aansprakelijk voor de zaken die op school (onder schooltijd) gebeuren tot een kwartier na schooltijd.

Over situaties die buiten schooltijd gebeuren, zoals pesten via internet, kan de school geen verantwoordelijkheid nemen. Als dit door speelt binnen schooltijd, zal de school maatregelen nemen. Wel kunnen adviezen hierover gegeven worden aan de ouders. Kijk hiervoor verder op bij "adviezen aan ouders".

Regels die we afspreken in alle groepen

Worden in het begin van het schooljaar in elke klas opnieuw vastgesteld en komen globaal neer op :

1. Doe niets bij een ander kind, wat je zelf ook niet prettig zou vinden.
2. Kom niet aan een ander als de ander dat niet wil.
3. We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden.
4. Als je kwaad bent ga je niet slaan, schoppen, krabben (je komt niet aan de ander). Probeer eerst samen te praten. Ga anders naar de meester of juf.
5. Niet: zomaar klikken. Wel: aan de juf of meester vertellen als er iets gebeurt wat je niet prettig of gevaarlijk vindt.
6. Vertel de meester of de juf wanneer je zelf of iemand anders wordt gepest.
7. Blijft de pester doorgaan dan aan de meester of juf vertellen. *Kinderen die pesten zitten zelf in de nesten.*
8. Word je gepest, praat er thuis ook over, je moet het niet geheim houden.
9. Uitslachten, roddelen en dingen afpakken of kinderen buitensluiten vinden we niet goed.
10. Niet aan spullen van een ander zitten.
11. Luisteren naar elkaar.

Hoofdstuk 2

Voorkomen van pestgedrag

Binnen ons onderwijs zijn een aantal momenten waarop duidelijk ingegaan wordt op het probleem van het pesten.

- Aan het begin van het schooljaar wordt in alle groepen een pestprotocol gemaakt, waarin we met de kinderen afspreken hoe we met elkaar omgaan.
- Voortdurende aandacht voor de manier waarop je in de school met elkaar omgaat.
- Methode "Kinderen en hun sociale talenten"

Aanpak van de ruzies en pestgedrag in vier stappen

Stap 1:

Op het moment dat een van de leerlingen er niet uitkomt om zelf ruzies/ pesterijen op te lossen, (dus in feite het onderspit delft en verliezer of zondebok wordt) legt de leerling zijn probleem aan de juf of meester voor.

Natuurlijk kan het ook zijn dat iemand anders het probleem komt melden.

Stap 2:

Vanaf dat moment is het verstandig om alle contact tussen de mogelijke pester en het vermoedelijke slachtoffer te voorkomen en onmiddellijk nader onderzoek te doen.

De leerkracht praat met het slachtoffer om zoveel mogelijk informatie te krijgen.

-Wat gebeurt er in de school?

-Wat gebeurt er op straat van school naar huis en omgekeerd?

-Hoe lang is het al gaande?

De leerkracht neemt bij twijfel ook meteen contact op met de ouders van het vermoedelijke slachtoffer en informeert of zij bij hun kind de laatste tijd afwijkend gedrag hebben geconstateerd.

Stap 3:

De niet confronterende manier:

Bij een *vermoeden* van pesten kan het beste deze manier gebruikt worden. Een algemeen probleem wordt in de kring aan de orde gesteld om zo bij het probleem in de klas te komen. Hierbij kan de methode "Kinderen en hun sociale talenten" een rol spelen.

Het slachtoffer wordt niet met naam en toenaam genoemd, waardoor het niet de kans loopt na schooltijd opnieuw in de problemen te komen. In deze anonieme situatie kunnen alle kinderen vrijuit spreken en blijven zij zich veilig voelen. Ook kan de leerkracht verduidelijking geven over de rollen van die verschillende kinderen in een pestsituatie aannemen: pester, slachtoffer en meeloper.

De confronterende methode:

Wanneer de leerkracht *getuige* is van het pestgedrag, confronteert hij/ zij de pester direct met zijn gedrag. Door het geobserveerde gedrag te beschrijven en af te keuren en de dader niet als persoon aan te spreken. Hij blijft dan ook zijn gevoel van eigenwaarde houden.

Als leerkracht is het belangrijk niet de fout te maken om factoren die spelen bij het slachtoffer, als oorzaak van het pestprobleem te zien. Geen enkel kenmerk van het slachtoffer is een oorzaak van of rechtvaardigt het pestgedrag. In geen geval mag het slachtoffer verantwoordelijk gemaakt worden en de dader vrijgeleit.

De leerkracht maakt afspraken met de pester en meldt dat bij herhaling van de pesterijen/ ruzies tussen dezelfde leerling sancties (zie bij consequenties) zullen volgen.

Stap 4:

Wanneer de gemaakte afspraken niet worden nagekomen of de ruzie/ pesterijen blijven doorgaan, treden de fases van bestraffen in werking (zie bij consequenties).

Leerkracht en ouders van de gepeste en de pester proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing (Zie adviezen aan ouders).

De leerkracht biedt altijd hulp aan de gepeste en begeleidt de pester.

Consequenties:

De leerkracht heeft het idee dat er sprake is van onderhuids pesten:

De leerkracht stelt een algemeen probleem aan de orde om langs die weg bij het probleem in de klas te komen.

De leerkracht ziet dat er een leerling gepest wordt (of de gepeste of medeleerlingen komen het melden):

Allereerst wordt stap 1 t/m 4 genomen. Wanneer dit geen positief resultaat oplevert voor de gepeste, komen de volgende vijf fases aan de beurt. De fases zijn afhankelijk hoelang de pester door blijft gaan met zijn/ haar pestgedrag en geen verbetering vertoond in zijn/ haar gedrag.

De leerkracht neemt duidelijk een stelling in!

Fase 1:

- Een of meerdere pauzes binnen blijven.
- Nablijven tot alle kinderen naar huis vertrokken zijn.
- Een schriftelijke opdracht, zoals een stelopdracht over de toedracht en zijn/ haar rol in het pestprobleem.
- Door gesprek: bewustwording voor wat hij met het gepeste kind uithaalt.
- Afspraken maken met de pester over gedragsverandering. De naleving van deze afspraken komen aan het eind van iedere week (voor een periode) in een kort gesprek aan de orde.

Fase 2:

- Een gesprek met ouders, als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een eind aan het probleem te maken.
  - We proberen het inzicht in het probleem te vergroten
  - Bespreken van de achtergronden
  - Duidelijkheid krijgen over de omvang en op grond daarvan: vervolgstappen ondernemen.

Fase 3:

- De leerkracht overlegt met IB-er en/ of directie
  - Wat moet de leerkracht verder in de groep doen
  - Moet de IB-er iets met gepeste, pester of groep doen.
  - Onderneemt de directie actie om overige ouders op de hoogte te stellen i.v.m. het pedagogische klimaat en zo ja: op welke wijze?

Fase 4:

- Bij aanhoudend pestgedrag volgt een nieuw gesprek met de ouders van de direct betrokkenen.
  - Op de hoogte brengen van plan van aanpak
  - Doornemen van de maatregelen
  - Bespreken van eventueel ondersteunende actie door ouder(s) van beide leerlingen
  - Afspreken hoe het vervolg zal zijn.

Fase 5:

- Bij aanhoudend pestgedrag kan er voor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen, binnen de school.
- In extreme gevallen, wanneer bovenstaande niet helpt, kan een leerling geschorst of verwijderd worden.

Hoofdstuk 3

Begeleiding van de gepeste leerling

- ✓ Medeleven tonen en luisteren en vragen: waarom, hoe en door wie er wordt gepest.
- ✓ Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/ zij voor, tijdens en na het pesten.
- ✓ Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- ✓ Zoeken en oefenen van een andere reactie, bijvoorbeeld je niet afzonderen andere ideeën.....
- ✓ Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- ✓ Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- ✓ Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/ beter opstelt.
- ✓ Aparte gesprekken met de ouders van gepeste leerling en de ouder van de pester(s).
- ✓ Het gepeste kind niet overbeschermen, bijvoorbeeld naar school brengen of "Ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen." Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.
- ✓ Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- ✓ Inschakelen van hulp; sociale vaardigheden; jeugdzorg; huisarts; GGD

Begeleiding van de pester

- ✓ Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/ pesten. (Bijvoorbeeld de baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen, enz.)
- ✓ (h) erkenning van het pestgedrag.
- ✓ Laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste.
- ✓ Excuus aan laten bieden.
- ✓ Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan de regels. Straf het kind als het wel pest, beloon het (schouderklopje) als het kind zich aan de regels houdt.
- ✓ Leer het kind niet meteen kwaad te reageren. Leer het zich te beheersen. De "stop-eerst-nadenken-houding", of een andere manier van gedrag aanleren.
- ✓ In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- ✓ Contact tussen ouders en school. Elkaar informeren en overleggen met elkaar. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?
- ✓ Zoeken van een sport of club, waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.
- ✓ Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstraining; Jeugdzorg; huisarts; GGD

Schriftelijke vastlegging

Afspraken worden vastgelegd in de individuele dossiers van de betrokken kinderen.

Hulp aan de ouders

Als school krijgen we te maken met de ouders van slachtoffers, pesters en de zwijgende middengroep. De ouders van de slachtoffers zullen het meest geneigd zijn om hulp van de school in te roepen, maar ook de ouders van de zwijgende middengroep zullen zich misschien zorgen maken. Pesten verzielt immers de sfeer in de klas. Voor ouders van pesters kan de mededeling dat hun kind pest soms erg confronterend zijn. Vandaar de onderstaande adviezen.

Adviezen van de school aan ouders van de pesters

- Neem het probleem serieus. Raak niet in paniek. Elk kind loopt de kans pester te worden.
- Praat met het kind om achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen.
- Maak het kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed aandacht aan het kind
- Stimuleer het kind tot het beoefenen van een sport om zijn agressie vreedzaam kwijt te kunnen.
- Schakel eventueel deskundige hulp in.

Adviezen van de school aan de ouders van gepeste kinderen

- Bespreek het probleem met de direct betrokken leraar.
- Lees samen met het kind literatuur over pesten op school (zie leessuggesties voor ouders)

- Beloon het kind en help het zijn zelfrespect terug te krijgen. Laat het kind merken dat het ook sterke kanten of eigenschappen heeft.
- Stimuleer het kind tot het beoefenen van een sport, zodat hij/ zij in een spel of motorische vaardigheid kan uitblinken.
- Houd de communicatie met het kind open en blijf dus in gesprek met het kind.
- Steun het kind in het idee dat er een eind aan komt.
- Laat het kind opschrijven wat het heeft meegemaakt. Dit kan best emotionele reacties oproepen. Dat is op zich niet zo erg, als het kind hiermee maar geholpen wordt om de emoties te verwerken.
- Laat het kind deelnemen aan een sociale vaardigheidstraining

Als ouders aangeven dat zij er eigenlijk van hun kind niet met de school over mogen praten, maak hen dan duidelijk dat de school het voorzichtig zal aanpakken en dat er regelmatig afstemming plaatsvindt met hen.

Adviezen van de school aan alle andere ouders:

- Neem het probleem serieus. Het kan ieder kind overkomen.
- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Maak het tot een gemeenschappelijk probleem.
- Praat met het kind over school, over de relaties in de klas en over wat leraren doen. Vraag hem/ haar af en toe of er in de klas wordt gepest.
- Koppel informatie van het kind terug naar de school: wie pest er, wat doen zij en waarom.
- Corrigeer het kind als het voortdurend anderen buitensluit of als het meedoet met pesten.
- Geef als ouders het goede voorbeeld, wees niet neerbuigend of respectloos ten opzichte van anderen.
- Leer het kind voor anderen op te komen.

Adviezen aan ouders bij pesten via het internet

Via www.sire.nl kunnen ouders tips krijgen over het pesten via internet.

Hieronder staat kort weergegeven welke tips ouders zoal krijgen.

- Er zijn diverse ouderlijke toezichtsprogramma's. informatie hierover is te vinden op de diverse websites:
  - www.cyberpatrol.com
  - www.contentwatch.com
  - www.cybersitter.com
  - www.mcafee.com
  - www.netnanny.com
  - www.symantec.nl
- Zet de computer in een ruimte waar u zelf veel bent. Laat uw kind zoveel mogelijk zelfstandig internetten, maar zet de computer op een goed zichtbare plaats. Zo hebt u zicht op het internet-gedrag van uw kind en bent u in de buurt als er iets vervelends gebeurt.
- Hang vuistregels naast de computer. Dit is een lijstje waarop staat wat uw kind wel en niet mag.
- Weet waar u het over heeft. Zorg dat u zelf genoeg weet van internet, om te begrijpen waar uw kind mee bezig is.
- Praat over internet en bouw wederzijds vertrouwen op. Praat regelmatig met uw kinderen en hun vrienden over wat ze meemaken op internet en hoe ze dat vinden. Vertel ook over uw eigen ervaringen. Leer dat het normaal is om te praten over wat je tegen komt op het internet. De kans is dan groot dat uw kind u in vertrouwen neemt als er eens iets mis gaat.
- Pas op voor persoonlijke homepages. Laat uw kinderen niet spelen op persoonlijke webpagina's. Wat in eerste instantie onschuldig lijkt, kan later heel anders uitpakken.
- Laat uw kind niet zelfstandig spelletjes en plaatjes downloaden. Leer uw kind om nooit zonder uw toestemming iets te downloaden. Vreemde bestanden kunnen virussen bevatten.
- Wees erbij als uw kind 'lid' wil worden van een site. Hierbij moet vaak een emailadres opgegeven worden. Ook wordt vaak meer informatie gevraagd dan nodig is om u te bestoken met reclame.

- Zorg dat uw kind nooit persoonlijke informatie geeft.
Kinderen zijn vaak bereid van alles prijs te geven. Zowel over zichzelf als over de ouders.
- Zorg dat uw kind geen namen, telefoonnummers en adressen bekend maakt.
Leg uw kind uit welke gevaren er verbonden zijn van het op straat gooien van persoonsgegevens.
De kern van de boodschap aan uw kinderen moet zijn om geen gegevens op internet te zetten waarmee mensen die jou niet kennen, toch kunnen achterhalen hoe je heet en waar je woont.
- Leer uw kind om altijd een nickname (pseudoniem) te gebruiken.
Op internet is het heel gebruikelijk om een pseudoniem (nepnaam) te hebben. Moedig uw kind aan om dat ook te doen.
- Leer uw kind omgaan met ongewenste inhoud.
Het is belangrijk om uw kinderen te vertellen dat ze in aanraking kunnen komen met vervelende informatie, zoals geweld en racisme en wat ze er dan mee moeten doen.
  - Klik het meteen weg als je iets vervelends tegen komt. Je hoeft er niet naar te kijken.
  - Als je niet van een vervelende site afkomt, of als je met iedere klik wéér een nieuw venster opent, druk dan net zo lang op Alt-F4 (venster sluiten) tot alle vensters gesloten zijn. Dat gaat een stuk sneller dan met de muis.
  - Als niets helpt, zet dan de monitor even uit en vraag hulp aan een van je ouders. (Vervolgens kunt u zelf de monitor weer aanzetten en met Ctrl-Alt-Del het programma beëindigen.)
  - Vertel het een oudere broer, een oudere zus of je ouders als je iets ziet waar je je ongemakkelijk bij voelt.
Zeg erbij dat ze zich niet hoeven te schamen voor het tegenkomen van ongewenste informatie en dat u het hen niet kwalijk neemt.
- Installeer een virusscanner en een firewall.

Leessuggesties voor ouders

- *Pesten bij kinderen* door S. Munro
ISBN: 90 4470 0871
Dit boek geeft ouders handige tips om pesten te onderkennen, te voorkomen en aan te pakken wanneer het zich voordoet.
- *Pesten, Gedaan ermee!* Door Gie Deboutte
ISBN: 90 7564 0013
Hoe om te gaan met pesterijen? Tips voor ouders, leraren en begeleiding
- *Pesten hoort er niet bij* door Lucy Buddelmeijer
ISBN 90 7449 2185
Brochure met informatie en adviezen voor ouders van kinderen van 8 t/m 15 jaar.
- Voorleesboek: *En de groeten van groep 8*
Jacques Vriens
- Voorleesboek: *Treiterkoppen*
Mieke van Hooft
- Voorleesboek: *Eigen schuld*
Chris Bos
- Voorleesboek: *De gemaskerde wreker*
Klaas van Assen

Een zeer uitgebreid en actueel literatuuroverzicht is te vinden op de website www.pestening.net van de Stichting Expertisecentrum voor Veiligheid.

Regels op de speelplaats

Deze worden zoveel mogelijk in samenspraak met de kinderen gemaakt. Belangrijke elementen in de afspraken zijn:

- Ik schop of sla geen andere kinderen.
- Ik ben voorzichtig met de spullen van een ander.
- Ik doe niet mee aan duw-, trek- en vechtspelletjes.
- Ik trek niet aan de kleren van andere kinderen.
- Ik mag niet op het rooster spelen.

- Ik mag niet met tassen zwaaien en slaan.
- Ruzies probeer ik eerst zelf op te lossen. Ik ga naar de juf of meester, die op het plein loopt toe, wanneer dit niet lukt.
- Als ik wil dat kinderen stoppen met een voor mij vervelend spel, dan zeg ik dat duidelijk: Stop hiermee, ik vind het niet meer leuk.

Geraadpleegde literatuur

- *Pesten op school, Hoe ga je ermee om?*
Landelijke organisaties voor ouders in het onderwijs: LOBO, NKO, Ouders & COO en VOO
- Kinderen en ingrijpende situaties "Pesten"
Aanwezig op school in de orthotheek
- www.pestweb.nl